

5 De jeugdbeschermingstafel: niet over, maar met de minderjarige. Betrokkenheid van minderjarigen bij besluitvorming aan de jeugdbeschermingstafel; nu en in de toekomst

D. Verkroost, M. Bruning , datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203624:1

Vakgebied(en)

Personen- en familierecht / Algemeen

5.1 Inleiding5.2 De participatierechten van minderjarigen5.3 Het Nederlandse jeugdhulpverleningsstelsel5.4 Participatiemogelijkheden van minderjarigen in het Nederlandse jeugdhulp- en jeugdbeschermingsstelsel5.5 Conclusie

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.1

5.1 Inleiding

D. Verkroost, M. Bruning , datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203612:1

Vakgebied(en)

Personen- en familierecht / Algemeen

De dertigste verjaardag van het VN-Kinderrechtenverdrag (verder: IVRK) biedt een goede gelegenheid om het recht van minderjarigen in Nederland om hun stem te laten horen en om daarbij serieus te worden genomen (art. 12 IVRK) bij beslissingen met betrekking tot jeugdhulp, centraal te stellen.^[1] In de afgelopen jaren hebben wij verschillende onderzoeken uitgevoerd naar participatie van minderjarigen ten aanzien van jeugdhulp- en jeugdbeschermingsbeslissingen.^[2] In deze onderzoeken zijn de participatiemogelijkheden van minderjarigen die te maken hebben met vrijwillige jeugdhulp en met jeugdbescherming – het zogenoemde gedwongen kader – onderzocht. Daaruit is gebleken dat deze mogelijkheden voor wat betreft het gedwongen kader duidelijk bij wet zijn geregeld. Voor beslissingen die genomen worden over vrijwillige jeugdhulp is daarentegen niet altijd (duidelijk) geregeld of minderjarigen hun stem mogen laten horen, voor welke groep minderjarigen dit geldt en hoe dit is ingebed in de praktijk. Ook is gebleken dat binnen het vrijwillige kader vooral ten aanzien van beslissingen die genomen worden over jeugdhulp (bij de toegang, door de wijkteams) en beslissingen die genomen worden in de fase rondom de overgang van het vrijwillige naar het gedwongen kader (ook wel als ‘drangkader’ of ‘preventieve jeugdbescherming’ aangeduid) zorgen bestaan over de mogelijkheden voor minderjarigen om hun stem te laten horen en betrokken te worden bij deze beslissingen. In de praktijk zijn op lokaal niveau zogenoemde ‘jeugdbeschermingstafels’ ontstaan, oftewel casusoverleggen, waar in deze tussenfase voor minderjarigen en hun ouders of verzorgers belangrijke beslissingen worden genomen over jeugdhulp. De vormgeving van jeugdbeschermingstafels is niet wettelijk geregeld. In deze bijdrage gaan wij nader in op deze jeugdbeschermingstafels en het recht van minderjarigen^[3] om gehoord te worden bij dergelijke beslissingen. De vraag staat centraal in hoeverre de participatierechten van minderjarigen op grond van artikel 12 van het IVRK momenteel gewaarborgd zijn bij de besluitvorming met betrekking tot jeugdhulpverlening aan de jeugdbeschermingstafel. Daarbij zullen wij ook ingaan op de vraag of, en zo ja welke verbeteringen noodzakelijk zijn om de participatierechten die uit artikel 12 van het IVRK voortvloeien volledig te realiseren. Hieronder gaan wij eerst kort nader in op wat wij verstaan onder ‘participatierechten’ voortvloeiend uit artikel 12 IVRK (par. 2) en op het stelsel van jeugdhulp en jeugdbescherming (par. 3). Vervolgens worden verschillende aspecten van de werkwijze van jeugdbeschermingstafels

geanalyseerd en wordt ingegaan op de vraag of en zo ja op welke wijze minderjarigen worden betrokken bij deze jeugdbeschermingstafels (par. 4). Wij ronden af met enkele conclusies en aanbevelingen (par. 5).

Voetnoten

[1]

Zie ook de bijdrage van De Jong-de Kruijf in deze bundel.

[2]

S. Rap, M. Bruning & D. Verkroost, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject; Eerste deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening* (met financiële ondersteuning van Stichting Steunfonds Pro Juventute Nederland), Leiden: Universiteit Leiden 2016; S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening* (met financiële ondersteuning van Stichting Steunfonds Pro Juventute Nederland), Leiden: Universiteit Leiden 2018; M.R. Bruning, S.E. Rap & D.S. Verkroost, 'Participatie van minderjarigen in de vrijwillige jeugdhulp', *FJR* 2016/61, p. 250-257; S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, 'Children's participation in Dutch youth care practice: an exploratory study into the opportunities for child participation in youth care from professionals' perspective', *Child Care in Practice* (25) 2018, afl. 1, p. 37-50.

[3]

Jeugdhulp kan niet alleen voor minderjarigen, maar ook voor jongvolwassenen in de leeftijd tot 23 jaar worden ingezet; aangezien het IVRK is bedoeld voor kinderen onder de leeftijd van achttien jaar, gebruiken wij in deze bijdrage de term 'minderjarige' en richten wij ons op deze doelgroep.

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.2

5.2 De participatierechten van minderjarigen

D. Verkroost, M. Bruning, datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203665:1

Vakgebied(en)

Personen- en familierecht / Algemeen

Op grond van artikel 12 IVRK heeft elk kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die hem of haar betreffen. Hiertoe moet het kind in de gelegenheid worden gesteld om gehoord te worden in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedures die hem of haar betreft. Aan de mening van het kind moet een passend belang worden gehecht, in overeenstemming met zijn leeftijd en rijpheid. Het recht om gehoord te worden is één van de fundamentele waarden van het IVRK.^[1] Het VN-Kinderrechtencomité (hierna: Comité) benadrukt in zijn algemeen commentaar over art. 12 IVRK dat deze bepaling uitdraagt dat kinderen zelfstandige rechten hebben en dat zij in staat zijn om zelf invloed uit te oefenen op hun leven door middel van hun rechten.^[2] Artikel 12 IVRK omvat een van de belangrijke fundamentele waarden van het Verdrag en wordt door het Comité gezien als een van de vier pijlers van het IVRK, ook wel het 'participatie-artikel' van het IVRK genoemd. Participatie wordt door het Comité omschreven als

“ongoing processes, which include information-sharing and dialogue between children and adults based on mutual respect, and in which children can learn how their views and those of adults are taken into account and shape the outcome of such processes.”^[3]

Het omvat volgens het Comité een voortdurend proces van het delen van informatie en de dialoog tussen kinderen en volwassenen op basis van wederzijds respect, waarin kinderen kunnen leren hoe hun meningen en die van volwassenen mee worden genomen in beoordelingen en invloed kunnen hebben op het resultaat.^[4] De term participatie komt niet voor in artikel 12 IVRK, maar het recht om gehoord te worden, wordt in het algemeen gezien als onderdeel van het recht om te kunnen participeren in beslissingen.^[5]

Niet alleen vloeit het recht om gehoord te worden voort uit artikel 12 IVRK en is dit derhalve een verdragsverplichting van Nederland, maar ook blijkt uit psychologisch onderzoek dat de uitoefening van dit recht een positieve invloed heeft op de ontwikkeling van kinderen, zoals het ervaren van een eerlijk besluitvormingsproces en een eerlijke behandeling en een toename van het zelfvertrouwen.^[6] Verder blijkt dat de relatie tussen bijvoorbeeld maatschappelijk werkers en kinderen als belangrijke factor wordt gezien om participatie voor kinderen succesvol te maken.^[7] Tegelijk blijkt uit onderzoek dat,

ondanks de positieve effecten van participatie voor minderjarigen in besluitvormingsprocedures over hulpverlening en zorg, professionals vaak nog denken dat kinderen over onvoldoende vaardigheden beschikken om te kunnen participeren en dat zij juist beschermd zouden moeten worden tegen participatie.^[8]

Artikel 3 IVRK ('de belangen van het kind vormen de eerste overweging bij alle maatregelen betreffende kinderen') is een andere belangrijke pijler van het IVRK. De artikelen 3 en 12 IVRK zijn complementair: de eerste bepaling doelt op het vooropstellen van de belangen van het kind, en de tweede bepaling biedt de methode om dit te verwezenlijken, namelijk door het horen van kinderen en het hechten van een passend belang aan deze mening. Als de vereisten uit artikel 12 IVRK niet worden nageleefd, kan artikel 3 IVRK niet voldoende worden geëffectueerd, zo geeft het Comité aan.^[9] Het kind moet de informatie verkrijgen die hij nodig heeft om zijn recht om gehoord te worden goed uit te kunnen oefenen. Daarnaast moet degene die de uiteindelijke beslissing neemt, de uitkomst van de besluitvorming en de wijze waarop de mening van het kind hierin is meegenomen, terugkoppelen naar het kind.^[10]

Voor het realiseren van het recht om gehoord te worden, is het voor een minderjarige derhalve belangrijk dat hij (1) wordt geïnformeerd over de te nemen beslissing en procedure, dat hij (2) vervolgens wordt gehoord indien hij dat wenst, en dat (3) ten slotte aan zijn mening passend belang wordt gehecht, wat tevens inhoudt dat de wijze waarop zijn mening is meegewogen en van invloed is op de beslissing, wordt teruggekoppeld aan de minderjarige.

Voetnoten

^[1]

General Comment No. 5: General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child (CRC/GC/2003/5), 27 November 2003.

^[2]

General Comment No. 12: The right of the child to be heard (CRC/C/GC/12), 1 July 2009, par. 18.

^[3]

General Comment No. 12, par. 3.

^[4]

General Comment No. 12, par. 3.

^[5]

L. Lundy, 'Voice' is not enough: Conceptualising article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child', *British Educational Research Journal* (33) 2007, afl. 6, p. 927-942.

^[6]

S. Rap, M. Bruning & D. Verkroost, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject; Eerste deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2016, p. 3.

^[7]

Zie onder meer G.G. van Bijleveld, C.W.M. Dedding & J.F.G. Bunders-Aelen, 'Children's and young people's participation within child welfare and child protection services: A state-of-the-art review,' *Child & Family Social Work* (20) 2015, afl. 2, p. 129-138; Zie ook S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, 'Children's participation in Dutch youth care practice: an exploratory study into the opportunities for child participation in youth care from professionals' perspective', *Child Care in Practice* (25) 2018, afl. 1, p. 37-50.

^[8]

G.G. van Bijleveld, C.W.M. Dedding & J.F.G. Bunders-Aelen, 'Children's and young people's participation within child welfare and child protection services: A state-of-the-art review,' *Child & Family Social Work* (20) 2015, afl. 2, p. 129-138; S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, 'Children's participation in Dutch youth care practice: an exploratory study into the opportunities for child participation in youth care from professionals' perspective', *Child Care in Practice* (25) 2018, afl. 1, p. 37-50.

^[9]

General Comment No. 14: The right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1) (CRC/C/GC/14), 29 May 2013, par. 43.

^[10]

General Comment No. 12: The right of the child to be heard (CRC/C/GC/12), 1 July 2009, par. 40-47; Art. 17 IVRK.

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.3

5.3 Het Nederlandse jeugdhulpverleningsstelsel

D. Verkroost, M. Bruning, datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203666:1

Vakgebied(en)

Personen- en familierecht / Algemeen

Het jeugdhulp- en jeugdbeschermingsstelsel bestaat uit een toegang tot jeugdhulp via een lokaal (wijk)team of via de huisarts waarvoor gemeenten verantwoordelijk zijn. De gemeenten zijn tevens verantwoordelijk voor een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod van jeugdhulp (art. 2.6 lid 1 Jeugdwet) dat wordt ingekocht bij jeugdhulpaanbieders. Vrijwillige jeugdhulp kan worden ingezet als ouders en minderjarigen hiertoe bereid zijn. Zij kunnen hiervoor zelf aankloppen bij een lokaal team, of kunnen na bijvoorbeeld een melding bij Veilig Thuis worden doorverwezen naar vrijwillige jeugdhulp (via een lokaal team). Vrijwillige vormen van jeugdhulp zijn ingebed in een bestuursrechtelijke context waarbij de Jeugdwet en de Algemene wet bestuursrecht belangrijke waarborgen bieden aan ouders en minderjarigen.

Jeugdhulp kan ook in het kader van een maatregel van kinderscherming worden ingezet door een gecertificeerde instelling. Dit zogenoemde gedwongen kader van jeugdhulp is ingebed in een civielrechtelijke context (Boek 1 Burgerlijk wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering), met als uitzondering de gesloten jeugdhulp, die een bestuursrechtelijke context heeft en in de Jeugdwet is geregeld.^[1] In de praktijk heeft zich tussen deze beide contexten van vrijwillige en gedwongen jeugdhulp een tussenfase ontwikkeld waarin ouders en minderjarigen als het ware op het randje staan van gedwongen hulp, maar toch nog getracht wordt hen te bewegen om op vrijwillige basis mee te werken aan 'drangmaatregelen' en hun gezinnen buiten bemoeienis van de kinderrechter te houden.^[2] Vanuit juridisch perspectief is er kritiek op deze fase, die buiten de wet om – dus zonder rechtswaarborgen voor ouders en minderjarigen – wordt uitgevoerd in de jeugdhulp praktijk.^[3] In deze fase vinden dikwijls de hierboven reeds geïntroduceerde jeugdbeschermingstafels plaats. Hieronder gaan wij nader in op de werkwijze van deze jeugdbeschermingstafels en de mogelijkheden voor minderjarigen om hierbij te participeren.

Voetnoten

[\[1\]](#)

Zie voor een bespreking van de wet- en regelgeving met betrekking tot het vrijwillige en gedwongen kader ook D.S. Verkroost, 'Jeugdhulpverlening 'met zachte drang': duidelijkheid vereist', *Tijdschrift voor Jeugdrecht* 2019, afl. 1, p. 17-24.

[\[2\]](#)

M.R. Bruning, R. de Boer & D.S. Verkroost, 'Juridische deelstudie', in: R.D. Friele e.a., *Eerste evaluatie Jeugdwet; Na de transitie nu de transformatie*, Den Haag: ZonMw 2018, p. 82-83; D.S. Verkroost, 'Jeugdhulpverlening 'met zachte drang': duidelijkheid vereist', *Tijdschrift voor Jeugdrecht* 2019/1, p. 17-24; De Kinderombudsman, *Mijn belang voorop? Ontwikkelingen in de jeugdhulp in 2016*, KOM172016, 8 november 2016.

[\[3\]](#)

Zie bijvoorbeeld ook D.S. Verkroost, 'Jeugdhulpverlening 'met zachte drang': duidelijkheid vereist', *Tijdschrift voor Jeugdrecht* 2019, afl. 1, p. 17-24; A.M. Quik-Schuijt, 'Drang in de jeugdzorg', *FJR* 2015/51; E. Lam & I.J.M. Schepens, 'De stand van zaken twee jaar later', *Jeugdrecht in Praktijk* 2017, afl. 2, p. 20-29; R. de Boer & M.R. Bruning 2018, 'Eerste evaluatie Jeugdwet vanuit juridisch perspectief', *FJR* 2018/46, afl. 7-8, p. 206-214.

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.4

5.4 Participatiemogelijkheden van minderjarigen in het Nederlandse jeugdhulp- en jeugdbeschermingsstelsel

D. Verkroost, M. Bruning , datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203625:1

Vakgebied(en)

Gemeenten hebben de wettelijke taak om de veiligheid van minderjarigen te bevorderen, te zorgen voor vroege signalering en interventie in geval van opgroei- en opvoedingsproblemen en te zorgen voor toeleiding naar het gedwongen kader indien sprake is van een ernstige ontwikkelingsbedreiging.^[1] In een aantal gemeenten zijn jeugdbeschermingstafels^[2] of soortgelijke (multidisciplinaire) casusoverleggen (hierna: jeugdbeschermingstafel)^[3] ingericht om deze taken te kunnen vervullen.

Tot op heden zijn slechts enkele documenten gepubliceerd waarin verslag wordt gedaan van onderzoek naar jeugdbeschermingstafels. In 2018 is een onderzoeksrapport verschenen – mede van onze hand – naar de participatiemogelijkheden van minderjarigen in het Nederlandse jeugdhulpverleningstraject, waarbij aandacht werd besteed aan de jeugdbeschermingstafel.^[4] Daarnaast heeft een gemeentelijke kinderombudsman de Rotterdamse werkwijze bestudeerd,^[5] die nadien is gewijzigd. Ook zijn diverse jeugdbeschermingstafels intern of extern geëvalueerd.^[6] Bovendien werd ook in de eerste evaluatie van de Jeugdwet en de tussenevaluatie van de Wet Herziening kinderbeschermingsmaatregelen enige aandacht besteed aan de jeugdbeschermingstafel.^[7]

Uit deze documenten blijkt dat de jeugdbeschermingstafel een waardevolle schakel binnen de jeugdbeschermingsketen vormt, onder andere doordat het de samenwerking tussen professionals bevordert en voor continuïteit in de hulpverlening zorgt.^[8] Bovendien wordt de betrokkenheid van de ouders en minderjarige als meerwaarde van de jeugdbeschermingstafel beschouwd: “Er wordt nu met de mensen gepraat en niet over hen.”^[9] De betrokkenheid van de ouders en minderjarige draagt bij aan het benutten van de eigen kracht en aan het accepteren van de uiteindelijke beslissing.^[10] Tegelijkertijd blijkt echter ook dat ouders en minderjarigen niet altijd worden uitgenodigd en dat toepasselijke standaarden ontbreken. De informatievoorziening aan de betrokkenen blijkt eveneens een aandachtspunt.^[11]

In de hiernavolgende subparagraaf zal aan de hand van de hiervoor genoemde documenten nader worden ingegaan op de jeugdbeschermingstafel en de participatiemogelijkheden van de minderjarige bij dergelijke bijeenkomsten. Hierbij verdient het opmerking dat jeugdbeschermingstafels niet in alle gemeenten te vinden zijn en ook per gemeente verschillend kunnen worden ingezet en georganiseerd. Met de decentralisatie van de jeugdhulp is het introduceren en vormgeven namelijk aan de gemeentelijke vrijheid overgelaten.^[12]

5.4.1 De jeugdbeschermingstafel 5.4.2 De aanwezigen 5.4.3 Mogelijkheden van de minderjarige om te participeren tijdens belangrijke fasen in het proces

Voetnoten

[1]

Dit blijkt uit de artt. 2.1 (met name onder a-f) en 2.4 lid 1 Jw.

[2]

Zie ook R.A. Koole, ‘Is een ‘akkoorden-democratie’ wel een democratie?’, *RegelMaat* 2019, afl. 2, p. 95-111 waarin wordt gesproken over de ‘tafelisering’ van besluitvormingsprocessen.

[3]

De jeugdbeschermingstafel is elders ook wel bekend onder de naam ‘beschermingsonderzoek’, ‘beschermingstafel’ of ‘jeugdbeschermingsplein’. In Amsterdam wordt bijvoorbeeld niet gewerkt met een soortgelijk casusoverleg, maar met consulent-gezinsmanagers (zie bijvoorbeeld D. van Mourik & G. Berendse, *Ervaringen preventieve jeugdbescherming Amsterdam-Amstelland; Verhalen van ouders en gezinsmanagers (deel 1 en 2)*, Almere 2019).

[4]

S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2018.

[5]

Gemeentelijke kinderombudsman, *Is er nog een plekje vrij?*, Rotterdam 26 februari 2018.

[6]

Zie bijvoorbeeld Holland Rijnland, *Evaluatie Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland*, 2018 (‘Evaluatie jeugdbeschermingstafel’, jeugdhulphplandrijnland.nl) en F. van der Steen & F. Jansen, *Evaluatie jeugdbeschermingstafel Utrecht en Flevoland*, Utrecht: Raad voor de Kinderbescherming & Samen Veilig Midden-Nederland 2016; Zie ook D. van Mourik & G. Berendse, *Ervaringen preventieve jeugdbescherming Amsterdam-Amstelland; Verhalen van ouders en gezinsmanagers (deel 1 en 2)*, Almere 2019 waarin verslag wordt gelegd van ervaringen met preventieve jeugdbescherming in Amsterdam-Amstelland (alwaar geen jeugdbeschermingstafel is ingericht).

[7]

R.D. Friele e.a., *Eerste evaluatie Jeugdwet; Na de transitie nu de transformatie*, Den Haag: ZonMw 2018; K. Lünemann e.a., *Tussenevaluatie Wet Herziening kinderbeschermingsmaatregelen*, Utrecht: Verwey-Jonker Instituut 2018.

[8]

Zie bijvoorbeeld Holland Rijnland, *Evaluatie Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland*, 2018, p. 4 en 19, K. Lünemann e.a., *Tussenevaluatie Wet Herziening kinderbeschermingsmaatregelen*, Utrecht: Verwey-Jonker Instituut 2018, p. 44; R.D. Friele e.a., *Eerste evaluatie Jeugdwet; Na de transitie*

[9]

K. Lünemann e.a., *Tussenevaluatie Wet Herziening kinderschermingsmaatregelen*, Utrecht: Verwey-Jonker Instituut 2018, p. 44; Zie bijvoorbeeld ook Holland Rijnland, *Evaluatie Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland*, 2018, p. 18. In een tussenevaluatie uit 2015 bleek dat 57 procent van de bevraagde deskundigen het een goede werkwijze vond om ouders en minderjarigen uit te nodigen voor de jeugdbeschermingstafel, in 2018 was dat 100 procent; Maar zie ook J. Bosker e.a., *SAVE in woord en daad; Samen werken aan veiligheid, eigen kracht en regie in de (preventieve) jeugdbescherming en jeugdreclassering in Midden-Nederland*, Utrecht: Hogeschool Utrecht 2018, p. 75.

[10]

Zie bijvoorbeeld S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2018, p. 17; De Kinderombudsman, *Mijn belang voorop? Ontwikkelingen in de jeugdhulp in 2016*, KOM172016, 8 november 2016, p. 36; Holland Rijnland, *Evaluatie Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland*, 2018, p. 20.

[11]

Zie bijvoorbeeld S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2018; Holland Rijnland, *Evaluatie Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland*, 2018, p. 4, 20 en 30.

[12]

Zie ook D.S. Verkroost, 'Jeugdhulpverlening 'met zachte drang': duidelijkheid vereist', *Tijdschrift voor Jeugdrecht* 2019, afl. 1, p. 17-24.

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.4.1

5.4.1 De jeugdbeschermingstafel

D. Verkroost, M. Bruning, datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203771:1

Vakgebied(en)

Personen- en familierecht / Algemeen

In een aantal Nederlandse gemeenten is een jeugdbeschermingstafel of soortgelijk overleg in het leven geroepen in de fase rondom de overgang van het vrijwillige naar het gedwongen kader.^[1] De aanleiding voor de inzet van een dergelijke bijeenkomst is vaak een melding of een verzoek tot onderzoek aan de Raad voor de Kinderbescherming (hierna: RvdK) vanuit het vrijwillige kader of een verzoek tot hulpverlening van de RvdK bij twijfel over de vraag of het gezin nog in het vrijwillige kader geholpen kan worden.^[2] Het komt ook voor dat een jeugdbeschermingstafel wordt ingezet bij het beëindigen van een kinderschermingsmaatregel, in geval van een verzoek tot gezagsbeëindiging na een ondertoezichtstelling of bij een verzoek om herstel van het ouderlijk gezag.^[3] Tijdens de jeugdbeschermingstafel bespreken professionals, vaak in aanwezigheid van de ouders en de minderjarige van twaalf jaar en ouder, de aanwezige zorgen of problemen in het gezin en het individuele jeugdhulptraject. Doel van het overleg is om te bezien welke vormen van jeugdhulp voor het gezin nodig zijn om de veiligheid van de minderjarige te waarborgen en te bezien of er redenen zijn om een raadsonderzoek te starten.^[4]

De uiteindelijke beslissing wordt vaak door de RvdK genomen, maar het komt ook voor dat de voorzitter vanuit de gemeente hierin een doorslaggevende rol speelt.^[5] Mogelijke besluiten zijn dat het gezin wordt terugverwezen naar het vrijwillige kader, dat een beschermingsonderzoek door de RvdK start of dat een dergelijk onderzoek onder bepaalde voorwaarden wordt uitgesteld. In dit laatste geval wordt hulpverlening binnen het vrijwillige kader ingezet, maar deze hulpverlening is niet langer vrijblijvend. Deze niet-vrijblijvende hulpverlening wordt ook wel aangeduid met de term 'drang' of 'preventieve jeugdbescherming'. Ook in geval van een beschermingsonderzoek kan drang worden ingezet.^[6] Gedurende de periode dat de RvdK onderzoek doet naar de noodzaak van een jeugdbeschermingsmaatregel, moet het gezin zich dan aan gestelde voorwaarden houden. Tijdens deze 'drangfase' kan blijken dat een jeugdbeschermingsmaatregel niet (meer) nodig is. Op deze manier kan de houding van ouders tijdens de drangfase de uitkomst van het beschermingsonderzoek door de RvdK beïnvloeden.^[7] De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming en de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving hebben eind 2019 een kritisch rapport uitgebracht over de inzet van 'drang' in een jeugdhulptraject en bepleiten dat voortaan over 'intensieve vrijwillige hulpverlening' moet worden gesproken, waarbij geen ongeoorloofde

Voetnoten

[1]

In de jeugdregio Holland Rijnland is de jeugdbeschermingstafel belegd bij de jeugdregio zelf. Het komt ook voor dat de jeugdbeschermingstafel is belegd bij één van de gemeenten waartoe deze tafel behoort, bij de Raad voor de Kinderbescherming, bij een gecertificeerde instelling, bij Veilig Thuis of bij een onafhankelijk bureau (zie Holland Rijnland, *Positionering Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland*, 2018 ('Notitie positionering jeugdbeschermingstafel', hollandrijnland.nl), p. 5-6.

[2]

Zie bijvoorbeeld ook Inspectie Justitie en Veiligheid, *De wachtlijst bij de Raad voor de Kinderbescherming*, Den Haag 2018, p. 7; Transitie Autoriteit Jeugd, *Met het oog op de jeugd; Verhalen over doorontwikkeling van de jeugdzorg na de transitie*, Den Haag 2018, p. 26; Zie ook Holland Rijnland, *Evaluatie Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland*, 2018, p. 11.

[3]

Zie Regionaal samenwerkingsprotocol Jeugd Haaglanden en de Raad voor de Kinderbescherming (versie 2.2), 2017, p. 7. Zie ook S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2018, p. 39.

[4]

Zie bijvoorbeeld ook Werkwijze Jeugdbeschermingstafel regio Haaglanden (versie 2.2), 2016, p. 3; J. Bosker e.a., *SAVE in woord en daad; Samen werken aan veiligheid, eigen kracht en regie in de (preventieve) jeugdbescherming en jeugdreclassering in Midden-Nederland*, Utrecht: Hogeschool Utrecht 2018, p. 11; R.D. Friele e.a., *Eerste evaluatie Jeugdwet; Na de transitie nu de transformatie*, Den Haag: ZonMw 2018, p. 335 en 393-394.; Zie bijvoorbeeld Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, *Slachtoffermonitor seksueel geweld tegen kinderen 2016*, Den Haag 2018, p. 62-63.

[5]

Zie bijvoorbeeld Werkwijze Jeugdbeschermingstafel regio Haaglanden (versie 2.2), 2016, p. 4; J. Bosker e.a., *SAVE in woord en daad; Samen werken aan veiligheid, eigen kracht en regie in de (preventieve) jeugdbescherming en jeugdreclassering in Midden-Nederland*, Utrecht: Hogeschool Utrecht 2018, p. 75.

[6]

Zie bijvoorbeeld Werkwijze Jeugdbeschermingstafel regio Haaglanden (versie 2.2), 2016, p. 4; Zie over drang D.S. Verkroost, 'Jeugdhulpverlening 'met zachte drang': duidelijkheid vereist', *Tijdschrift voor Jeugdrecht* 2019, afl. 1, p. 17-24.

[7]

Zie bijvoorbeeld S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2018, p. 33.

[8]

RSJ & RVS, *Intensieve vrijwillige hulp; Heldere grenzen aan drang in de jeugdzorg*, 2019.

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.4.2

5.4.2 De aanwezigen

D. Verkroost, M. Bruning, datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203713:1

Vakgebied(en)

Personen- en familierecht / Algemeen

Het kan per gemeente en casus verschillen wie aanwezig zijn bij de jeugdbeschermingstafel. Elke bijeenkomst wordt voorgezeten door een persoon vanuit de gemeente of vanuit de RvdK. Uit onderzoek blijkt dat geen (opleidings)eisen worden gesteld aan de persoon van de voorzitter en dat hij niet verplicht is om bijvoorbeeld cursussen te volgen over het horen van en omgaan met minderjarigen. Dit terwijl de voorzitter van de jeugdbeschermingstafel – zoals straks duidelijk zal worden – een rol vervult die in grote mate overeenkomt met die van de kinderrechter, die wel moet voldoen aan strikte

(procedurele) eisen en die getraind wordt in het horen van minderjarigen.^[1]

Naast de voorzitter is een secretaris aanwezig.^[2] Daarnaast kunnen een afgevaardigde van het wijkteam, van de gecertificeerde instelling, van de RvdK, van Veilig Thuis en van een jeugdhulpaanbieder bij de bijeenkomst aansluiten. Bovendien kunnen de ouders en de minderjarige worden uitgenodigd om bij het overleg aanwezig te zijn (zie par. 4.3.1). Zij kunnen zich in sommige gemeenten tijdens het overleg laten bijstaan door een vertrouwenspersoon of een advocaat.^[3]

Voetnoten

[1]

Zie ook S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2018, p. 35.

[2]

In de jeugdregio Holland Rijnland waren de voorzitters van de jeugdbeschermingstafel in dienst van de Raad voor de Kinderbescherming. Het komt ook voor dat de voorzitter werkzaam is bij een onafhankelijke organisatie (Holland Rijnland, *Positionering Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland*, 2018 ('Notitie positionering jeugdbeschermingstafel', hollandrijnland.nl, p. 6); Gemeentelijke kinderombudsman, *Is er nog een plekje vrij?*, Rotterdam 26 februari 2018.

[3]

S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2018, p. 34.

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.4.3

5.4.3 Mogelijkheden van de minderjarige om te participeren tijdens belangrijke fasen in het proces

D. Verkroost, M. Bruning, datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203695:1

Vakgebied(en)

Personen- en familierecht / Algemeen

5.4.3.1 Melding5.4.3.2 Uitnodiging5.4.3.3 Voorbereiding5.4.3.4 De bijeenkomst5.4.3.5 Terugkoppeling5.4.3.6 Klachtmogelijkheden

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.4.3.1

5.4.3.1 Melding

D. Verkroost, M. Bruning, datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203745:1

Vakgebied(en)

Personen- en familierecht / Algemeen

In verschillende gemeenten worden de ouders en de minderjarigen vooraf geïnformeerd over een melding of verzoek tot

onderzoek aan de jeugdbeschermingstafel. In onder andere de regio's Haaglanden en Holland Rijnland kunnen zij hun mening geven over de melding en deze mening wordt vervolgens meegenomen in de melding.^[1] In de regio Haaglanden worden de ouders en minderjarige vooraf gevraagd om toestemming voor het uitwisselen van informatie, waaronder persoonsgegevens.^[2] Deze toestemming is essentieel bij het uitwisselen en vastleggen van persoonsgegevens. Op grond van privacywet- en regelgeving mogen immers, simpel gezegd, noodzakelijke persoonsgegevens niet zonder toestemming of wettelijke grondslag worden verwerkt.^[3] Voor bijzondere persoonsgegevens, zoals gezondheidsgegevens, gelden extra strenge vereisten.^[4] Hierbij is ook een privacyreglement nodig waarin onder meer is geregeld welke persoonsgegevens worden verwerkt, wie verantwoordelijk is en op basis van welke grondslag dit gebeurt. Het is overigens de vraag of dit voor elke jeugdbeschermingstafel is geregeld.^[5] Daarbij is het zo dat juist in overleggen als die van jeugdbeschermingstafels, waar verschillende professionals vanuit verschillende sectoren deelnemen die zich aan verschillende eisen ten aanzien van gegevensverwerking moeten houden (denk bijvoorbeeld aan professionals met een beroepsgeheim), het risico bestaat op onrechtmatige gegevensverwerking; dit betekent een inbreuk op het recht op respect voor het privéleven van het kind.^[6]

Voetnoten

^[1]

Werkwijze Jeugdbeschermingstafel regio Haaglanden (versie 2.2), 2016, p. 7; Holland Rijnland, *Evaluatie Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland*, 2018, p. 24.

^[2]

Werkwijze jeugdbeschermingstafel regio Haaglanden (versie 2.2), 2016, p. 8.

^[3]

Art. 6 Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van de Richtlijn 95/46/EU (algemene verordening gegevensbescherming; AVG); Zie bijvoorbeeld art. 7.4.0 Jeugdwet; Zie ook Nationale ombudsman, *Wat krijgen we nu? Een onderzoek naar de wijze waarop een kernteam van een gemeente is omgegaan met toegezonden geluidsopnamen*, 2018/048, 5 juli 2018 voor een onderzoek van de Nationale ombudsman naar aanleiding van een klacht over het schenden van privacy door het beluisteren en verwerken van geluidsopnamen zonder de benodigde toestemming.

^[4]

Art. 9 AVG.

^[5]

In deze bijdrage zullen wij verder gezien de omvang van deze bijdrage slechts marginaal ingaan op privacyaspecten bij jeugdbeschermingstafels, hoewel dit veel vragen en zorgen oproept.

^[6]

Zie hierover uitgebreid V.E.T. Dörenberg & M.R. Bruning, 'Privacy-perikelen rond de Jeugdwet', *TvGr* 2015, afl. 8, p. 617-631.

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.4.3.2

5.4.3.2 Uitnodiging

D. Verkroost, M. Bruning, datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203610:1

Vakgebied(en)

Personen- en familierecht / Algemeen

Hiervoor werd al duidelijk dat de ouders en de minderjarige van twaalf jaar en ouder in een aantal gemeenten *kunnen* worden uitgenodigd om bij het overleg aanwezig te zijn. Het komt echter ook voor dat door gemeenten andere leeftijdsgrenzen worden gehanteerd. In Rotterdam wordt in elk geval de minderjarige van zestien jaar en ouder uitgenodigd.^[1] In een aantal gemeenten wordt het ook mogelijk geacht om minderjarigen jonger dan twaalf jaar uit te nodigen om aanwezig te zijn bij de bijeenkomst indien de minderjarige hiertoe in staat wordt geacht.^[2] In het samenwerkingsprotocol van de gemeenten in Haaglanden en de RvdK wordt bijvoorbeeld uitdrukkelijk opgemerkt dat het

uitgangspunt is om de minderjarige vanaf twaalf jaar te betrekken bij een mogelijk besluit of voornemen tot een besluit, tenzij hierdoor de veiligheid van de minderjarige in gevaar wordt gebracht.^[3] De minderjarige is niet verplicht om in te gaan op een ontvangen uitnodiging om aanwezig te zijn bij de bespreking van zijn casus.

In een aantal gemeenten gaat de jeugdbeschermingstafel niet door als de ouder(s) of minderjarige niet aanwezig zijn,^[4] maar het komt ook voor dat een casus wel bij een jeugdbeschermingstafel wordt besproken als zij niet aanwezig zijn.^[5] In de werkwijze van de jeugdbeschermingstafel in Haaglanden is bijvoorbeeld de mogelijkheid gecreëerd om een jeugdhulpverleningstafel te organiseren zonder dat contact met de ouder of de minderjarige is opgenomen of zonder dat hen om toestemming is gevraagd indien de cliënt zich in een zodanig ernstige situatie bevindt dat hulp dringend geboden is en bespreking aan tafel naar het oordeel van de melder noodzakelijk is voor de toeleiding naar hulpverlening.^[6] In deze regio is het onder deze omstandigheden ook mogelijk om een jeugdbeschermingstafel te organiseren terwijl de cliënt bezwaren heeft tegen de aanmelding van zijn zaak aan de tafel.^[7] Gelet op het feit dat de jeugdbeschermingstafel in het vrijwillige kader wordt ingezet, is dit opmerkelijk.^[8] Het is de vraag of in dergelijke gevallen nog iets van vrijwillige jeugdhulpverlening is te verwachten en of dan niet beter direct een raadsonderzoek kan worden ingezet zodat de ouders en minderjarige een formele positie toekomen. Daarbij is voor het verlenen van jeugdhulp in vrijwillig kader toestemming van betrokkenen vereist (art. 7.3.4 lid 1 Jeugdwet).

Het lijkt erop dat het in veel gemeenten de voorzitter van de jeugdbeschermingstafel of de melder is die bepaalt wie bij het overleg aanwezig zijn, terwijl de jeugdbeschermingstafel wordt ingezet in het vrijwillige kader en om die reden ook een grote rol voor de ouders en minderjarige zou moeten zijn weggelegd.

Voetnoten

[1]

Minderjarigen die jonger zijn dan zestien jaar kunnen een verzoek doen om toch aanwezig te zijn (Gemeente Rotterdam, *Informatie jeugdbeschermingsplein*, 14 november 2018 ('Informatie Jeugdbeschermingsplein voor jongeren', [rotterdam.nl](https://www.rotterdam.nl))).

[2]

Zie Werkwijze Jeugdbeschermingstafel regio Haaglanden (versie 2.2), 2016, p. 4 en 9.

[3]

Regionaal samenwerkingsprotocol Jeugd Haaglanden en de Raad voor de Kinderbescherming (versie 2.2), 2017, p. 6.

[4]

Werkwijze jeugdbeschermingstafel regio Haaglanden (versie 2.2), 2016, p. 9.

[5]

Zie bijvoorbeeld Werkbeschrijving jeugdbeschermingstafel Oosterschelderegio, december 2017.

[6]

Werkwijze jeugdbeschermingstafel regio Haaglanden (versie 2.2), 2016, p. 11.

[7]

Werkwijze jeugdbeschermingstafel regio Haaglanden (versie 2.2), 2016, p. 11.

[8]

Dit roept bovendien vragen op met betrekking tot gegevensverwerking bij de jeugdbeschermingstafel nu deze in het vrijwillige kader alleen verwerkt zouden kunnen worden met de toestemming van de betrokkene(n), tenzij de gegevensverwerking noodzakelijk is voor bijvoorbeeld het doen van een verzoek tot onderzoek bij de Raad voor de Kinderbescherming of de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel, waardoor een wettelijke grondslag voor de gegevensverwerking bestaat (art. 7.4.0 lid 1 Jeugdwet).

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.4.3.3

5.4.3.3 Voorbereiding

D. Verkroost, M. Bruning, datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203686:1

In een aantal gemeenten neemt de voorzitter de tijd om de minderjarige voorafgaand aan de jeugdbeschermingstafel te spreken. Tijdens dit gesprek kan de minderjarige worden voorbereid op de bijeenkomst. Zo kan de minderjarige worden geïnformeerd over de aanwezigen tijdens de bijeenkomst en het doel van de bijeenkomst. Tijdens het gesprek kan de voorzitter ook inschatten of de aanwezigheid van de minderjarige bij de bijeenkomst niet te belastend is voor de minderjarige.^[1] Bij het gesprek zijn soms ook een medewerker van de RvdK en een vertrouwenspersoon van de minderjarige aanwezig. Het kan overigens ook zo zijn dat wordt bepaald dat de minderjarige bij onderdelen van de jeugdbeschermingstafel aanwezig is en dat hij gedurende andere onderdelen van de bijeenkomst bijvoorbeeld op de gang wacht.^[2]

Voetnoten[\[1\]](#)

Zie ook S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2018, p. 36; Zie ook Werkwijze jeugdbeschermingstafel regio Haaglanden (versie 2.2), 2016, p. 9.

[\[2\]](#)

Zie bijvoorbeeld S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2018, p. 38. Holland Rijnland, *Evaluatie Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland*, 2018, p. 36-37.

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.4.3.4

5.4.3.4 De bijeenkomst

D. Verkroost, M. Bruning, datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203664:1

Vakgebied(en)

Personen- en familierecht / Algemeen

De manier waarop en mate waarin de minderjarige tijdens de jeugdbeschermingstafel de mogelijkheid heeft om deel te nemen aan de besluitvorming, zal afhankelijk zijn van onder andere de voorzitter, de minderjarige zelf en de aard en zwaarte van de problematiek. Uit het onderzoek naar de participatiemogelijkheden van minderjarigen blijkt dat voorzitters verschillende visies hebben op het doel van participatie door de minderjarige tijdens de bijeenkomst. De ene voorzitter ziet als doel dat het inzicht geeft in de gedachten van de minderjarige over de zaak en de oplossingen die de minderjarige ziet voor de aanwezige problemen. De ander ziet als doel dat de minderjarige zich gehoord en serieus genomen voelt en geïnformeerd wordt over wat er speelt. Weer een andere voorzitter geeft aan dat de minderjarige ook bepaalt welke kant het gesprek op gaat: wanneer een minderjarige een bepaald onderwerp aansnijdt, zal dat onderwerp meer gewicht krijgen.^[1]

Het kan voor de minderjarige spannend zijn om in aanwezigheid van allerlei professionals te spreken. Het is daarom van groot belang dat de voorzitter een veilige omgeving creëert en dat de minderjarige goed geïnformeerd wordt over de mogelijkheid om een vertrouwenspersoon mee te nemen.^[2] Gelet op de belasting van de minderjarige is het van belang dat de bijeenkomst enerzijds genoeg tijd biedt om de minderjarige diens verhaal te laten doen, maar dat de bijeenkomst anderzijds niet langer duurt dan noodzakelijk. Uit de door ons bestudeerde documenten blijkt dat de duur van de bijeenkomst kan variëren van twintig minuten tot anderhalf uur.^[3]

In hoeverre de minderjarige en de ouders meebeslissen, blijkt niet uit de bestudeerde documenten. Het lijkt er op dat de voorzitter van de jeugdbeschermingstafel of de RvdK de uiteindelijke beslissing neemt en hierbij rekening kan houden met de mening van de ouders en minderjarige. Omdat het overleg zich afspeelt in het vrijwillige kader, kan worden beargumenteerd dat de ouders en de minderjarige een beslissende rol moeten spelen. Uit enkele rechterlijke beslissingen

blijkt dat de afspraken die tijdens de bijeenkomst worden gemaakt en die worden vastgelegd in een document, niet kunnen worden aangemerkt als besluiten in de zin van de Awb, waardoor geen mogelijkheden van bezwaar en beroep open staan.^[4] Hierin wordt ook benoemd dat het gezin altijd kan besluiten om de deur dicht te houden. Al lijkt aan hen geen beslissende rol toe te komen als het gaat om de uiteindelijke besluiten die worden genomen, hebben zij dus wel het laatste woord. Onduidelijk is of ouders en minderjarigen hiervan op de hoogte zijn. Verder is een mogelijke consequentie van het dichthouden van de deur en het weigeren van medewerking dat (alsnog) een raadsonderzoek plaatsvindt of een kindbeschermingsmaatregel wordt verzocht. Dat geeft te denken of de besluitvorming wel zo vrijwillig is als het lijkt. Bovendien is het nog maar de vraag of de ouders en de minderjarige ook daadwerkelijk ervaren dat zij de vrijheid hebben om de deur dicht te houden voor de hulpverlening.^[5]

Voetnoten

^[1]

S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2018, p. 38.

^[2]

Zie ook J. Bosker e.a., *SAVE in woord en daad; Samen werken aan veiligheid, eigen kracht en regie in de (preventieve) jeugdbescherming en jeugdreclassering in Midden-Nederland*, Utrecht: Hogeschool Utrecht 2018, p. 76-77; Zie ook Holland Rijnland, *Evaluatie Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland*, 2018, p. 25 waarin wordt opgemerkt dat de ouders en minderjarige tijdens de bijeenkomst duidelijke uitleg krijgen.

^[3]

Holland Rijnland, *Evaluatie Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland*, 2018, p. 26; Werkwijze jeugdbeschermingstafel regio Haaglanden (versie 2.2), 2016, p. 9.

^[4]

Art. 1:3 Awb; Zie bijvoorbeeld Rb. Rotterdam 24 november 2014, ECLI:NL:RBROT:2015:8533 en Rb. Den Haag 25 mei 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:6027.

^[5]

Zie bijvoorbeeld ook De Kinderombudsman, *Mijn belang voorop? Ontwikkelingen in de jeugdhulp in 2016*, KOM172016, 8 november 2016, p. 35-36 waarin door geïnterviewde jeugdhulpprofessionals wordt verwezen naar voorbeelden waarbij ouders aan de jeugdbeschermingstafel worden verplicht om hulp te accepteren in het drangkader; Zie ook D. van Mourik & G. Berendse, *Ervaringen preventieve jeugdbescherming Amsterdam-Amstelland; Verhalen van ouders en gezinsmanagers (deel 2)*, Almere 2019, p. 19 waaruit blijkt dat samenwerking met een gezinsmanager in het kader van preventieve jeugdbescherming vaak als dwingend en als een 'moeten' wordt beschouwd.

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.4.3.5

5.4.3.5 Terugkoppeling

D. Verkroost, M. Bruning, datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203611:1

Vakgebied(en)

Personen- en familierecht / Algemeen

Uit de bestudeerde documenten blijkt niet duidelijk wie de minderjarige op de hoogte stelt van de uiteindelijke beslissing. Indien de minderjarige aanwezig is bij de bijeenkomst, zal moeten worden geprobeerd om deze in toegankelijke taal te formuleren.^[1] Voor de gevallen wanneer de minderjarige niet aanwezig is, is niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor de terugkoppeling. Bij een aantal jeugdbeschermingstafels wordt achteraf met een evaluatieformulier of mondeling aan de minderjarige gevraagd wat hij van de bijeenkomst vond.^[2] De uitkomsten van deze evaluatieformulieren worden idealiter meegenomen bij toekomstige verbeteringen van de werkwijze van de jeugdbeschermingstafel.^[3]

Voetnoten

[1]

Zie bijvoorbeeld ook S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2018, p. 42.

[2]

S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2018, p. 39.

[3]

Zie ook S. Rap, D. Verkroost & M. Bruning, *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk Tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*, Leiden: Universiteit Leiden 2018, p. 31.

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.4.3.6

5.4.3.6 Klachtmogelijkheden

D. Verkroost, M. Bruning, datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203747:1

Vakgebied(en)

Personen- en familierecht / Algemeen

Klachten over de gang van zaken aan de jeugdbeschermingstafel kunnen worden ingediend bij de gemeente en klachten over individuele hulpverleners bij de klachtencommissie van de organisatie waar deze hulpverlener werkzaam is. In Rotterdam wordt bijvoorbeeld de mogelijkheid om te klagen in de informatiefolder voor minderjarigen vermeld, evenals de mogelijkheid voor een minderjarige om een beroep te doen op een vertrouwenspersoon.^[1] Uit de door ons bestudeerde stukken blijkt dat het echter niet in alle gemeenten duidelijk is op welke wijze klachten over de jeugdbeschermingstafel moeten worden afgehandeld, waardoor dit ook niet goed naar de cliënten toe gecommuniceerd kan worden.^[2]

Voetnoten

[1]

Gemeente Rotterdam, *Informatie jeugdbeschermingsplein*, 14 november 2018; Zie ook Werkwijze jeugdbeschermingstafel regio Haaglanden (versie 2.2), 2016, p. 8 en 12 (zie ook p. 14 over het inzage-, correctie- en vernietigingsrecht van de ouders en de minderjarige).

[2]

Holland Rijnland, *Evaluatie Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland*, 2018, p. 29, 30 en 31; Zie ook D. van Mourik & G. Berendse, *Ervaringen preventieve jeugdbescherming Amsterdam-Amstelland; Verhalen van ouders en gezinsmanagers (deel 1)*, Almere 2019, p. 7.

De invloed van 30 jaar Kinderrechtenverdrag in Nederland (R&P nr. PFR7) 2020/5.5

5.5 Conclusie

D. Verkroost, M. Bruning, datum 25-05-2020

Datum

25-05-2020

Auteur

D. Verkroost, M. Bruning

JCDI

JCDI:ADS203746:1

Vakgebied(en)

Personen- en familierecht / Algemeen

Sinds de invoering van de Jeugdwet in 2015 zijn in veel gemeenten jeugdbeschermingstafels ontwikkeld. Deze bijeenkomsten bieden professionals de mogelijkheid om vanuit verschillende rollen en organisaties met elkaar en met ouders en minderjarigen te overleggen over bestaande zorgen over het gezin of de minderjarige, zonder dat (direct) door de RvdK een onderzoek naar de noodzaak van een maatregel van kindbescherming wordt uitgevoerd.

Jeugdbeschermingstafels bieden op deze manier een laatste kans aan gezinnen om mee te werken aan hulpverlening om zo de zorgen over een kind en zijn gezin weg te nemen en daarmee een jeugdbeschermingsmaatregel te voorkomen. Een dergelijk casusoverleg biedt niet alleen belangrijke kansen voor samenwerking tussen verschillende professionals, maar biedt ook een kans voor minderjarigen en hun ouders om actief betrokken te worden tijdens het overleg en bij de beslissingen die moeten worden genomen. In de praktijk is te zien dat deze kansen aan de jeugdbeschermingstafels inderdaad worden benut.

Tegelijk blijkt uit het voorgaande dat aan de jeugdbeschermingstafels op verschillende wijze invulling wordt gegeven aan de mogelijkheden voor minderjarigen en hun ouders om hun stem te laten horen en vervolgens ook serieus te worden genomen. Dit recht vloeit voor minderjarigen voort uit artikel 12 IVRK en betekent onder meer dat minderjarigen vooraf moeten worden geïnformeerd, op kindvriendelijke wijze hun stem moeten kunnen laten horen en een terugkoppeling moeten krijgen van de wijze waarop deze mening van invloed is geweest op het besluitvormingsproces en de beslissing die is genomen. De verschillen tussen gemeenten zijn te verklaren uit de beleidsruimte die zij hebben bij de invulling van hun taak om binnen hun gemeente jeugdhulp te organiseren. Dit brengt mee dat minderjarigen voor het kunnen meedoen in beslissingen rondom jeugdbeschermingstafels afhankelijk zijn van de gemeente waarin zij wonen. Wij zijn van mening dat een jeugdbeschermingstafel nooit zonder deelname dan wel goedkeuring van de minderjarige en zijn ouders zou mogen plaatsvinden. Mocht dat wel zo zijn, dan kan dit niet meer onder 'vrijwillige basis' worden geschaard aangezien buiten de minderjarige en zijn ouders om over hen wordt gesproken en besloten.

Hoewel uit de bestudeerde documenten kan worden afgeleid dat de onderzochte jeugdbeschermingstafels de stem van minderjarigen serieus lijken te nemen, zijn er volgens ons nog verbeteringen noodzakelijk voor een verdere implementatie van artikel 12 IVRK bij beslissingen rondom jeugdbeschermingstafels. Wij sluiten deze bijdrage dan ook af met het formuleren van enkele toekomstwensen.

Wij zijn van mening dat minderjarigen in beginsel zouden moeten kunnen meedoen aan een jeugdbeschermingstafel.^[1] Verder zou een model voor de gemeenten moeten worden ontwikkeld voor het betrekken van minderjarigen bij jeugdbeschermingstafels of soortgelijke casusoverleggen, waarin de verschillende onderdelen van het recht om gehoord te worden, zijn uitgewerkt. Zodoende kan gestreefd worden naar uniformering ten aanzien van participatie van minderjarigen bij jeugdbeschermingstafels en kan aan gemeenten ondersteuning worden geboden hoe dit gerealiseerd kan worden. Hierbij moet in elk geval aandacht worden besteed aan het informeren van minderjarigen over hun rechten. Wij denken dat dit nog niet zo eenvoudig is, aangezien de rechten en plichten van minderjarigen tijdens een overleg van een jeugdbeschermingstafel (nog) niet duidelijk zijn.^[2] Juist in de fase tussen hulp op vrijwillige basis en gedwongen hulp na een beslissing van de rechter, blijkt het namelijk in de praktijk onduidelijk welk juridisch kader van toepassing is en hoe wordt omgegaan met rechten van minderjarigen.^[3]

Verder vinden wij het belangrijk dat alle deelnemers aan jeugdbeschermingstafels getraind worden in het laten meedoen van minderjarigen en het duiden van hun mening. Daarbij moet in het bijzonder ook aandacht zijn voor het duiden van de mening van een minderjarige en het terugkoppelen van beslissingen, waarbij inzicht wordt gegeven in de invloed die de mening van de minderjarige op de besluitvorming heeft gehad.

Een ander punt betreft de privacywaarborgen van jeugdbeschermingstafels. Hoewel deze bijdrage zich niet richtte op privacyregels bij gegevensverwerking door jeugdbeschermingstafels, vraagt dit eveneens om nadere aandacht gezien de risico's op onrechtmatige gegevensverwerking ten aanzien van minderjarigen aan wie op vrijwillige basis hulp wordt geboden.

Wij hopen dat er de komende jaren meer onderzoek zal worden gedaan naar de praktijk van jeugdbeschermingstafels vanuit juridisch perspectief, waarbij het recht van minderjarigen om hun stem te laten horen en serieus te worden genomen een belangrijk aandachtspunt is. Dergelijk onderzoek moet eraan bijdragen dat de wens om niet 'over, maar met de minderjarige' te praten en beslissen, voor alle casusoverleggen waarbij de betrokken minderjarige dit zelf wenst, werkelijkheid wordt.

Voetnoten

[1]

Wij sluiten daarbij aan bij de leeftijdsgrens van acht jaar zoals die in de bijdrage van A. Bolscher en M.R. Bruning in deze bundel wordt bepleit; Vgl. ook M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2019 (ook te vinden op wodc.nl).

[2]

Zie ook D.S. Verkroost, 'Jeugdhulpverlening 'met zachte drang': duidelijkheid vereist', *Tijdschrift voor Jeugdrecht* 2019, afl. 1, p. 17-24.

[3]

In dit kader is relevant te vermelden dat D.S. Verkroost momenteel – onder begeleiding van prof. mr. drs. Mariëlle Bruning en mr. dr. Yannick van den Brink – een promotieonderzoek verricht naar de juridische vormgeving van de aansluiting van het vrijwillige jeugdhulpverleningskader, het gedwongen kader en preventieve jeugdbescherming en de rechtspositie van de betrokken minderjarige, ouders en professionals daarbij.